

- ¹³ SPEICHER, Stephen: The Clicker: CableCARD and OpenCable. = *Engadget*, 2005. április 14. <http://www.engadget.com/entry/1234000343040219/>
- ¹⁴ LEYDEN, John: Lexmark unleashes DMCA on toner cartridge rival. = *Register*, 2003. január 10. http://www.theregister.co.uk/2003/01/10/lexmark_unleashes_dmca_on_toner/.
- ¹⁵ HARMON, Amy: Adobe opposes prosecution in hacking case. = *New York Times*, 2001. július 24.
- ¹⁶ LEE, Jennifer: In digital copyright case, programmer can go home. = *New York Times*, 2001. december 14.
- ¹⁷ GREENE, Thomas C.: Felten spills the SDMI beans. = *Register*, 2001. augusztus 16. http://www.theregister.co.uk/2001/08/16/felten_spills_the_sdmi_beans/
- ¹⁸ McCULLAGH, Declan: HP backs down on copyright warning. = *CNet News*, 2002. augusztus 1. <http://news.com.com/2100-1023-947745.html>
- ¹⁹ Bruce Schneier 2001-es előadását l.: http://www.ima.umn.edu/talks_workshops/2-12-16.2001/schneier/DigitalRights.pdf. L. még: <http://crytome.org/futile-cp.htm>
- ²⁰ ANDREWS, Robert: Pirates of the Potter-ian. = *Wired News*, 2005. július 21. http://www.wired.com/news/digiwood/0,1412,68269,00.html?tw=wn_tophead_4
- ²¹ A <http://sharenomore.blogspot.com/> blog beszámol az RIAA-perekről. 2005. április 29-én a perek száma elérte a 10 ezret, 2005 augusztusára pedig túllépte a 13 ezret.

/LEE, Timothy B.: *Circumventing competition: The perverse consequences of the Digital Millennium Copyright Act.* = Washington, D. C.: Cato Institute, 2006. március. (*Cato Policy Analysis* no. 564.) <http://www.cato.org/pubs/pas/pa564.pdf>

(Bánhegyi Zsolt)

Elektronikus könyvek az EBSCO-tól

Az elektronikus könyvek a természet-, műszaki és orvostudományi kiadók értékes új „kiadványai”. A műfaj különösen népszerű a diákság körében: ők már a digitális korban születtek, és előnyben részesítik az elektronikus formában elérhető információt. A „digitális polcon” tárolt könyvek – legyen a polc egy kiadó e-könyv platformja, vagy egy könyvtár OPAC-ja – az olvasóknak azonnali olvasást, mentést, nyomtatást vagy letöltést jelentenek. A kutatók akár PC-ről, akár notebookról vagy kézi eszköztől is hozzájuk tudnak férni. A természet-, műszaki és orvostudományi tartalmak különösen alkalmasak arra, hogy e-könyvekben adják közre őket, mivel fontos, hogy mindig aktuálisak legyenek.

A kiadók „vették a lapot”

Az elektronikus könyvek ipara néhány évig megindult, majd megállt. A nagy tudományos kiadók azonban komoly figyelmet fordítanak arra, hogy kifejlesszék könyveik, kézikönyveik és könyvsorozataik elektronikus formáját. Mindegyikük különböző platformokkal kísérletezett, különböző üzleti modelleket próbált ki, és kockáztatta az elektronikus-könyv-gyűjtemény kiadását. Bár a használat csak az utóbbi időben kezd észrevehetően nőni, a kiadók a visszajelzések alapján újabb fejlesztéseket indítottak: teljesen újratervezték szoftverjüket, hogy alkalmas legyen a könyvfórmátum kezelésére is.

A nyomtatott kiadványokkal összehasonlítva az elektronikus könyvek sok előnyt rejtnek a könyvtáraknak. Idesorolható a kézi és fizikai feldolgozás, az anyagok hozzáférhetőségének és használatának bővítése, a takarékos raktári helykihasználás, nem kell számolni sérülésekkel és lopásokkal. A könyvtárak megkapják a MARC rekordokat, és a COUNTER-kompatibilis használati statisztikát.

Az elektronikus könyvek modellje az e-folyóiratokét követi. Az e-könyvcsomagokat elsősorban éves előfizetés vagy licencek alapján terjesztik. A kiadók kombinált interfésszel egy csomagba teszik az e-folyóiratok és e-könyvek tartalmát (ami megkönnyíti az előfizetői ügynökségek dolgát mind a rendelésben és megújításban, mind a fizetésben).

A könyvtárak személyre szabott, teljes vagy tematikus gyűjteményeket is rendelhetnek. Az EBSCO gyűjti és kereshetővé teszi a könyvek metaadatait mind az EBSCOhoston, mind az EBSCO A-to-Z tudásbázisban. Így lehetőség nyílik több platformon keresni, és ezek között mozogni; az eredmény: egyidejűleg lehet elérni az elektronikus folyóiratokat és fejezetszinten az e-könyveket.

Az EBSCO szolgáltatásai

Az EBSCO a következő kiadók elektronikus könyveire nyújt hozzáférést:

Springer eBOOK Collection

Ez volt az első tudományos célokot szolgáló gyűjtemény, több mint 12 ezer címet tartalmaz, az éves gyarapodást háromezernél többre tervezik. A címeket „könyvtárba” sorolták, egy cím csak egy könyvbe kerül. A témák: építészet, tervezés, dizájn és művészet; viselkedéstudomány; biomedika és élettudományok; üzleti élet és közgazdaság; kémia és anyagtudományok; számítógéptudomány; földtani és környezeti tudományok; műszaki tudományok; humán tudományok; társadalom- és jogtudomány; matematika; orvostudomány; fizika és csillagászat.

Elő lehet fizetni az egész gyűjteményre, vagy a felsorolt „könyvtárak” valamelyikére. A Springer üzleti modellje a tulajdonjog átadására épül, ami az archiválást is tartalmazza. A könyvek PDF- és HTML-formátumban egyaránt kereshetők. A keresés fejezetszinten is lehetséges, az egyidejű keresők száma nincs korlátozva. A könyvtárak további felár nélkül kapják a MARC 21 rekordokat és a COUNTER-kompatibilis használati statisztikát. Az árképzéshez használt modell is rugalmas: a kutatóintézetben alkalmazottak számától és a kutatás intenzitásától függ.

Wiley InterScience OnlineBooks

A gyűjtemény több mint 1700 címet tartalmaz a természet-, műszaki és orvostudományok, valamint az üzleti élet és a pénzügyek területéről. A Wiley InterScience platformján a könyvekhez vétellel vagy éves előfizetéssel lehet hozzáférni. A kiadó üzleti modellje lehetővé teszi, hogy a könyvtár:

- címenként állítsa össze gyűjteményét;
- címenkénti előfizetést válasszon, vagy egyszer fizessen a folyamatos használatért;
- felülvizsgálja a használt címeket, és törölje azokat, amelyek már nem szükségesek.

A könyvtárak térítésmentesen kérhetik a MARC rekordokat, és a COUNTER-kompatibilis használati statisztikát. Az egyidejű keresések száma nincs korlátozva.

A Taylor & Francis kiadó eCollection gyűjteménye

Az elsősorban társadalom- és humán tudományra összpontosító gyűjtemény forrása a Routledge, a RoutledgeFalmer és a Taylor & Francis kiadó. A könyveket tematikus csoportokba sorolva, éves előfizetés alapján lehet elérni. A könyvtár a bármely témakörben megjelenő új könyveket az előfizetési időszakban azonnal „megkapja”.

A Taylor & Francisnek emellett 24, egyenként 100-100 címből álló bestsellergyűjteménye is van. A könyvtárak személyre szabott gyűjteményt is összeállíthatnak, ehhez a kiadó 15 ezer címéből legalább ötvenet kell összeválogatni.

A kiadó további szolgáltatásai:

- IP-cím vagy jelszó szerinti azonosítás asztali számítógépeknél;
- a rengeteg címben és több ezer fejezetben folytatott keresések találatai egyértelműen azonosíthatók;
- a felhasználók menthetik saját észrevételeiket és könyvjelzőiket, építhetik saját könyvtárukat (az éves előfizetésen belül maximum 100 oldalig);
- az előfizetett címek tartalmából 5% másolható vagy nyomtatható.

A szolgáltatást egyidejűleg öt felhasználó veheti igénybe az előfizető szervezetén belül. A kiadó térítésmentesen adja a MARC rekordokat, és szolgáltatja a COUNTER-kompatibilis használati statisztikát.

Cambridge University Press

A kiadó három e-könyvcsomagot kínál. A 221 címből álló teljes kézikönyvgyűjtemény (*Complete Companions Collection*) a kurrens, jelentős írókról, művészekről, filozófusokról, tárgykörökről és korszakokról szóló tankönyvsorozatokról áll. A humán tudományok legfontosabb területeit öleli fel. Ezenkívül kétezer szerző, cím, tárgykör és téma szerint kereshető esszé is tartalmaz. Két része (a 134 címből álló *Irodalom és klasszikusok*, valamint a 87 címből álló *Filozófia, vallás és kultúra*) külön-külön is elérhető.

A MARC rekordok szabadon letölthetők, elérhető az ICOLC-kompatibilis használati jelentés. Az egyidejű keresések száma nincs korlátozva.

Pan American Health Organization Electronic Collection

A gyűjtemény számos egészségügyi kézikönyvből áll, naprakész információival a gyors tájékozódást teszi lehetővé. A címek számának növekedésével az előfizetési díjat nem fogják emelni.

TONKERY, Dan: E-books come of age with their readers. = *Research Information*, 2006. augusztus-szeptember, p. 26-27. http://www.researchinformation.info/features_augsep06.html/

(Jáki Éva)